Konstnärernas Riksorganisation.

Konstnärernas Riksorganisation
Hornsgatan 103, 9 tr, 117 28 Stockholm

Till: Region Halland
regionen@regionhalland.se
Diarienr: DNKS240182
Datum: 2024-06-27

Kontaktperson: Jon Brunberg
Telefon: 070-275 59 29
E-post: jon.brunberg@kro.se

Konstnärernas Riksorganisations yttrande över remissversionen av Region Hallands kulturstrategi och kulturplan 2025-2028

Konstnärernas Riksorganisation arbetar aktivt med frågor som rör bild- och formkonstnärernas villkor inom kultursamverkansmodellen och lämnar härmed synpunkter på remissversionen av Region Hallands kulturstrategi och kulturplan 2025-2028 (Diarienr: DNKS240182) för våra medlemmars räkning.

Konstnärernas Riksorganisation företräder 3 500 professionella bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare i Sverige. Vi arbetar för konstnärlig frihet och goda villkor för bild- och formkonstnärer. 70 av våra medlemmar är bosatta i Halland.

Professionell bild- och formkonst i kultursamverkansmodellen

Regionernas fördelning av medel ska främja en god tillgång för länets invånare till sju kulturområden. Ett av dessa områden är ”Professionell bild- och formverksamhet” som kom med som ett eget område i modellen 2018. Kulturrådets uppföljning av kultursamverkansmodellen för 2022 visar att bara 1,4 procent av statliga, regionala och kommunala medel som fördelas via kultursamverkansmodellen går till området professionell bild- och formkonst, och att 24 verksamheter inom professionell bild- och formkonst (av 249 totalt) erhåller statsbidrag genom modellen. Det rör sig bland annat om regionernas konstfrämjande enheter, konsthallar för visning av samtidskonst, konstkonsulenter och resurscentrum för yrkesverksamma konstnärer. Flera konstmuseer redovisas förvisso under området regional museiverksamhet, men det är tydligt att medlen till de olika konstområdena måste fördelas jämnare.[1]

Bild- och formkonstnärernas ekonomiska och sociala villkor

Ett vitalt och utforskande konstliv kräver att konstnärerna kan verka under rimliga arbetsvillkor. En stor utmaning är bild- och formkonstnärernas låga inkomster. Konstnärsnämndens rapport *Konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor* från 2016 visar att den sammanräknade medianinkomsten för bildkonstnärer är 13 138 kr i månaden före skatt. Det kan jämföras med hela befolkningen vars motsvarande inkomst är 24 172 kr i månaden.[2]

---

1 Kulturrådet, *Kultursamverkansmodellen – Uppföljning av ekonomi, personal och aktiviteter 2022.*

2 Konstnärsnämnden, *Konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor* (2016).

De allra flesta bild- och formkonstnärer driver sina verksamheter i företagsform. Det finns vare sig anställningar eller kollektivavtal för denna yrkesgrupp. Därför är det av yttersta vikt att regionen följer de avtal och arvodesrekommendationer som gäller i branschen och säkerställer att bild- och formkonstnärer får skäliga ersättningar när de arbetar med till exempel utställningar, gestaltningsuppdrag, föreläsningar eller andra uppdrag för regionala och kommunala arrangörer och andra aktörer med regionalt och kommunalt stöd.

Om kulturplanen

Region Hallands kulturstrategi och kulturplan beskriver vilka syften och mål som ska uppnås genom de stöd som fördelas (s 8). Här vill vi på vissa punkter se större tydlighet kring målen i kulturplanen samt hur de ska uppnås. Att inflationen, som Region Halland konstaterar i kulturplanens inledning, slår hårt med ökade kostnader för hyror och gager/löner är något våra medlemmar också drabbas av.

Det är viktigt att det offentliga tydligt redovisar att man betalar avtalsenliga ersättningar och att det budgeteras för dessa. Det är likaledes viktigt att tydligt framföra att de aktörer som uppbär stöd från regionen måste betala avtalsenligt. Detta är något Region Halland kan artikulera tydligare i kulturplanen.

När vi använder begreppet ”bild- och formkonstnär” inbegriper det bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare. Konsthantverkare och slöjdares praktiker skiljer sig däremot ofta åt och under rubriken ”Slöjd och konsthantverk” (s 31) föreslår vi att begreppet ”hantverk” konsekvent används istället för ”konsthantverk”.

Konstnärlig frihet och hållbar kulturutveckling

”Konstens frihet upprätthålls genom principen om armlängds avstånd. Det innebär att förtroendevalda utifrån sitt demokratiska uppdrag beslutar om offentliga resurser till kultur, men avhåller sig från styrning som påverkar, eller riskerar att påverka kulturskapares yttrandefrihet”, står det redan på s 2 i kulturplanen. Det är glädjande att det klargörs tidigt. Principen om armlängds avstånd utmanas och åsidosätts återkommande. Det är ett viktigt, pågående arbete att upprätthålla den.

Det är positivt att Region Halland lyfter det offentliga samtalet och avsikten att regionens kulturinstitutioner under kulturplaneperioden ska stärka sin roll som demokratiska arenor genom att möjliggöra samtal om såväl aktuella samhällsfrågor som frågor som är centrala för konst- och kulturlivet (s 11).

Ett i sammanhanget inspirerande exempel är Region Kronoberg som 2023 lät göra en extern utredning av hur principen om armlängds avstånd tillämpas internt i organisationen. Det är något vi vill uppmuntra även Region Halland att göra under den kommande kulturplaneperioden.

MU-avtalet

MU-avtalet, en förkortning för avtalet för medverkans- och utställningsersättning, är ett mycket viktigt avtal för bild- och formkonstnärerna som Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Fotografers Förbund och Svenska Tecknare har slutit med svenska staten. MU-avtalet är bindande för statliga arrangörer. Den reviderade versionen,

som trädde i kraft den 1 januari 2024, tydliggör att avtalet också avser att etablera en god branschpraxis avseende villkor och ersättningar till upphovspersoner för utställning av verk också för andra arrangörer än statliga. Det kräver att arrangörerna ökar sina arvodesbudgetar. För utställningsarrangörer om konsthallar förutsätter det ökade anslag. Regionerna är viktiga i detta sammanhang!

Den skrivning som finns i kulturplanen rörande MU-avtalet (s 29) är otillräcklig. ”Medverkans- och utställningsersättningsavtalet är en viktig insats på bild- och formområdet för att garantera ersättning till utställande konstnärer.” Här behöver det tydligt framgå att Region Halland följer MU-avtalet och att det likaledes tydligt framgår att de aktörer som får stöd av regionen är förpliktigade att följa MU-avtalet.

Det är utmärkt att det även i avsnittet slöjd- och konsthantverk (s 33) skrivs ut att ”MU-avtalet behöver brukas i högre utsträckning inom slöjd och konsthantverk”, men även här vill vi se en mer tvingande formulering.

Det är avgörande för ett hållbart konstliv att det offentliga agerar förebildligt när det gäller arvoderingar. Tyvärr får konstnärer som ställer ut i kommunal eller regional regi alltför ofta oskäligt låga eller inga ersättningar alls. Detta är oacceptabelt. Vi vill att stat, regioner och kommuner tydligt deklarerar att man ska sluta avtal enligt branschpraxis och de standardavtal som finns inom kultursektorn och agerar förebildligt när det gäller arvodering. Därför är det också av största vikt att det skrivs in i strategiskt viktiga dokument, som kulturplanen, att MU-avtalet ska följas och att regionen budgeterar så att avtalet kan följas.

Vi vill i sammanhanget peka på två goda exempel. I maj 2024 meddelade Västra Götalandsregionen att man skjuter till 5 miljoner kr till kulturnämnden för ökade kostnader för det nya, reviderade MU-avtalet.[3]

Ett sätt att säkerställa att MU-avtalet följs och att regionen budgeterar för detta är att göra som Göteborgs stad och skapa en riktlinje med nyckeltal för arvodering vid engagemang av konstnärer och utövare i kulturnämndens verksamheter som styr det gemensamma arbetet i förvaltningen.[4]

Vi föreslår att Region Halland:

- uppdaterar kulturplanen så att det tydligt framgår att regionen följer MU-avtalet, och att det tydligt ska framgå att de aktörer som får stöd av regionen är förpliktigade att följa MU-avtalet.
- skapar en riktlinje med nyckeltal för arvodering vid engagemang av konstnärer och utövare i kulturnämndens verksamheter som styr det gemensamma arbetet i förvaltningen.

Konstnärlig gestaltning och enprocentsregeln

Region Halland tillämpar enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning av offentliga miljöer. Det innebär att minst en procent av budgeten vid ny-, om- och tillbyggnation

[3] https://via.tt.se/pressmeddelande/3494247/rodgron-lednings-budget-for-2025

[4] Göteborgs stad, Riktlinje för arvodering vid engagemang av konstnärer och utövare i nämndens verksamheter, antagen i Kulturnämnden 2020-02-06 §15 dnr 0741/18 samt https://kro.se/rapporter/riktlinjer-och-nyckeltal-mu-avtalet

ska användas för konstnärlig gestaltning. Det är utmärkt och vi är glada att detta skrivs ut tydligt i kulturplanen (s 29).

Det är också föredömligt att bild- och formområdets bredd lyfts fram i kulturplanen, med förståelse för att estetiska och konstnärliga värden påverkar människor dagligen och har stor betydelse för det offentliga rummet, där invånare, oavsett bakgrund, kan möta konst i vardagen.

Vi föreslår att Region Halland:

- som ett komplement till den nuvarande policyn om enprocentsregeln, avsätter en del av de medel som genereras av enprocentsregeln till en pott för att finansiera offentlig konst i de delar av länet där det inte byggs lika mycket.

Kulturdriven utveckling/Gestaltad livsmiljö (s 17-18)

Regional fysisk planering är ett spännande område. Region Halland vill bland annat ta tillvara kulturområdets potential inom hälsa och folkhälsa genom ett utvecklat samarbete mellan kultur och hälso- och sjukvård. Det är en utveckling vi ser fram emot att följa.

Inom politikområdet gestaltad livsmiljö är det är viktigt att bild- och formkonstnärernas kompetens tillvaratas i det strategiska arbetet och inte bara i genomförandefas.

En satsning på gestaltad livsmiljö bör också omfatta möjligheter för kultur- och föreningsverksamhet att hyra lokaler till rimliga priser, utrymme för mer tillfälliga eller experimentella konstnärliga uttryck och stöd till lokala konstaktörer, något som också lyfts fram i regeringens proposition *Politik för gestaltad livsmiljö*.[5]

Bild och form (s 29-30)

Det är utmärkt att verksamheterna inom bild och form beskrivs i detalj liksom de funktioner inom regionen som svarar för arbetet med bild- och formområdet och bild- och formkonstnärerna i länet. Region Halland har flera kulturinstitutioner som förvaltar bild- och formområdet i vid mening och som även främjar utveckling inom fältet. Det är föredömligt.

Vi ser också mycket positivt på den förståelse för konstens ekosystem som kommer till uttryck i kulturplanen. Exempelvis s 12: ”Aktörer som redaktörer, curatorer, producenter och liknande funktioner ger kulturskaparen ett sammanhang och ett partnerskap som kan bidra till högre kvalitet, ökad relevans eller möjligheter till intäkter. Dessa kulturella ’mellanhänder’ behöver stärkas”. Det är ett viktigt arbete där regionen har en nyckelroll.

För bild- och formkonstnärer är det särskilt viktigt att det finns gallerier, konsthallar och andra utställningsrum där de kan ställa ut, möta en publik och sälja sina verk, och det finns ett stort behov av sådana platser för de lokalt verksamma konstnärerna i Hallands län. Regionen bör undersöka möjligheten att skapa ett nytt utställningsrum i regional och/eller kommunal regi för samtida bild- och formkonst.

---

[5] Kulturdepartementet, *Politik för gestaltad livsmiljö*, Prop. 2017/18:110, s. 61.

Det är utmärkt att Region Halland ska inventera produktionsplattformar som exempelvis kollektivverkstäder, utställningsplatser, scener, offentliga platser som lämpar sig för kulturarrangemang med mera (s 12). Det är viktigt och bör vara ett återkommande arbete. Särskilt viktigt för att stimulera produktion av konst är att se till att det finns ett ateljéstöd för yrkesverksamma bild- och formkonstnärer. Idag saknas ett sådant i Halland. Att stärka de konstnärliga kollektivverkstäder (KKV) som finns i länet är också ett viktigt strategiskt val för att främja konstlivet.

Vi vill här också lyfta det utmärkta arbete som görs av Konst i Halland som drivs av Hallands Konstmuseum på uppdrag av och i samarbete med Region Halland. Konst i Halland bedriver en verksamhet som är mycket viktig för bild- och formkonstnärerna i länet. Detta är en verksamhet som regionen borde satsa på och vidareutveckla. Liksom jämförbara resurscentrum som finns i andra län, som Resurscentrum för konst i Norrbotten och Konst i Blekinge, anser vi att Konst i Halland borde få statsbidrag via kultursamverkansmodellen.

Vi föreslår att Region Halland:

- gör återkommande kartläggningar av behovet av infrastrukturella satsningar för bild- och formsektorn och anslår medel för stöd till ateljéföreningar, kollektivverkstäder och andra konstnärliga produktionsplatser i länet.
- undersöker hur den kan öka antalet utställningsplatser i länet och tar fram en strategi för att förbättra möjligheterna för länets konstnärer att ställa ut.
- undersöker möjligheten att skapa ett nytt utställningsrum i regional och/eller kommunal regi för samtida bild- och formkonst.
- satsar på och vidareutvecklar Konst i Hallands verksamhet och arbetar för att den ska få statsbidrag via kultursamverkansmodellen.

Sammanfattning av förslag

Här nedan sammanfattar vi våra förslag i punktform. Konstnärernas Riksorganisation föreslår att Region Halland:

- uppdaterar kulturplanen så att det tydligt framgår att regionen följer MU-avtalet, och att det tydligt ska framgå att de aktörer som får stöd av regionen är förpliktigade att följa MU-avtalet.
- skapar en riktlinje med nyckeltal för arvodering vid engagemang av konstnärer och utövare i kulturnämndens verksamheter som styr det gemensamma arbetet i förvaltningen.
- som ett komplement till den nuvarande policyn om enprocentsregeln, avsätter en del av de medel som genereras av enprocentsregeln till en pott för att finansiera offentlig konst i de delar av länet där det inte byggs lika mycket.
- gör återkommande kartläggningar av behovet av infrastrukturella satsningar för bild- och formsektorn och anslår medel för stöd till ateljéföreningar, kollektivverkstäder och andra konstnärliga produktionsplatser i länet.

- undersöker hur den kan öka antalet utställningsplatser i länet och tar fram en strategi för att förbättra möjligheterna för länets konstnärer att ställa ut.
- undersöker möjligheten att skapa ett nytt utställningsrum i regional och/eller kommunal regi för samtida bild- och formkonst.
- satsar på och vidareutvecklar Konst i Hallands verksamhet och arbetar för att den ska få statsbidrag via kultursamverkansmodellen.

Sara Edström
Riksordförande för Konstnärernas Riksorganisation

Agneta Göthesson
Talesperson för Konstnärernas Riksorganisation i Hallands län

Kontaktperson: Jon Brunberg
Telefon: 070-275 59 29
E-post: jon.brunberg@kro.se

Konstnärernas Riksorganisation
Hornsgatan 103, 9 tr
117 28 Stockholm

E-post: kro@kro.se
Web: www.kro.se
Telefon, växel: 08-54 54 20 80

Joki Malin RK STAB

Från: Jon Brunberg <jon.brunberg@kro.se>
Skickat: den 27 juni 2024 14:35
Till: REGION HALLAND officiell e-post
Kopia: Eva Månsson; Johansson Emelie X KS STAB
Ämne: Konstnärernas Riksorganisations remissyttrande på Hallands kulturstrategi och kulturplan DNKS240182
Bifogade filer: DNKS240182 - remissvar Konstnärernas Riksorganisation.pdf

Du får inte e-post ofta från jon.brunberg@kro.se. Se varför det här är viktigt.

Hej!

Vi i Konstnärernas Riksorganisation vill härmed överlämna våra synpunkter på remissversionen av Region Hallands kulturstrategi och kulturplan med diarienr DNKS240182.

Yttrandet bifogas som en PDF-fil.

Jag är tacksam för besked om att ni tagit emot och kan öppna remissvaret.

Jag, Jon Brunberg, är kontaktperson och kan nås på 070-275 59 29 eller jon.brunberg@kro.se.

Med vänliga hälsningar
Jon Brunberg

kulturpolitisk strateg och pressansvarig

Konstnärernas Riksorganisation
Hornsgatan 103, 117 28 Stockholm
Tel/växel: 08-54 54 20 80
Mobil: 070-275 59 29
Webb: www.kro.se

Konstnärernas Riksorganisation arbetar för konstnärlig frihet och goda villkor för bild- och formkonstnärer i Sverige.